

door REGGY SPECKEN

Het ontstaan van de buurt

We gaan in De Boomgaard een kleine serie wijden aan de bouw van onze buurt. Reacties van lezers zijn daarbij als altijd welkom. In deze Boomgaard kijken we eerst naar het ontstaan van de buurt. Wilt u weten wat de buurtgrenzen zijn? Kijk maar 'ns naar de achterkant van deze Boomgaard.

Den Haag grachtenstad

Den Haag was vroeger een echte grachtenstad. Veel grachten zijn inmiddels gedempt. Maar gelukkig niet alles. Zo ligt rond het centrum bijvoorbeeld nog een ring van grachten, die vandaag de dag gebruikt wordt voor de rondvaarten van de Haagse Ooievaart. Het Haagse grondgebied lag zeven eeuwen lang binnen die ring. In de 19e eeuw ging dat fink knellen. Door de enorme bevolkingstoename kwamen halverwege die eeuw grote bouwstromen op gang buiten die ring. En net als daarvoor, werd daarbij grofweg voor de armen op het veen gebouwd en voor de rijken op het zand. Bij station Hollands Spoor ontstond zo de Schilderwijk en in de richting van Scheveningen verscheidene villawijken. Maar de ingezette expansie ging verder. Nadat ook wijken als Zeeheldenkwartier, Duinoord en Statenkwartier waren gerealiseerd, volgden al snel de Bomen- de Bloemen- en de Vruchtenbuurt.

Voorheen

Waar nu de Bomenbuurt ligt was voorheen leeg gebied. Oorspronkelijk was er een strandwal. Deze is vanaf de 12e eeuw opgehoogd met duinen. Vanaf de 19e eeuw zijn die duinen weer afgegraven, eerst voor de tuinbouw, later voor woningbouw. In de Romeinse tijd liep ter hoogte van de Hanenburglaan al een weg. Later lag hier en daar een boerderij. En in de 19e eeuw kwam het gebied in trek bij wandelaars en schilders. Van Gogh schijnt hier nog te hebben rondgelopen. En verder: waar nu de Laan van Meerdervoort een hoek maakt met de Fahrenheitstraat, lag vóór de bouw van de buurt de chocoladefabriek van Rademaker.

Berlage

In het eerste kwart van de 20e eeuw is de Bomenbuurt gebouwd; aanvankelijk de randen aan de Laan van Meerdervoort en het

gebied rond de Beeklaan, daarna de rest. De Bomenbuurt liep in die tijd nog door tot bij de Sportlaan. De bouw van de Bomenbuurt is gebaseerd op het Uitbreidingsplan 1908 van de architect en stedenbouwkundige Berlage. Maar dit plan, met mooie zichtassen, pleinen en hoven, is niet ongewijzigd uitgevoerd. In de Bomenbuurt is nogal bezuinigd op de maatvoering van lanen en pleinen. Herkenbare Berlagiaanse elementen zijn de diagonale verkeersassen als de Thomsonlaan en de Wilgstraat.

Atlantikwall

In opdracht van de Duitse bezetter is nog geen twintig jaar later – om precies te zijn tussen oktober 1942 en februari 1943 – weer een fink deel van de buurt gesloopt. Dat was nodig voor de aanleg van een zigzag verlopende antitankgracht. Deze werd onderdeel van de Atlantikwall, een 2700 km lange verdedigingslinie langs de Europese kust. Overigens is in die vier maanden de hele stad overhoop gehaald, waardoor een kwart van de Haagse bevolking heeft moeten verhuizen. In onze buurt is grofweg het gebied tussen de Sportlaan en de Hanenburglaan gesloopt.

Dudok

Na de oorlog is het gesloopte deel onder toezicht van architect en stedenbouwkundige Dudok weer opnieuw bebouwd. Dudok heeft daarbij getracht om de enigszins benauwde Bomenbuurt wat meer licht, lucht, groen en een betere ontsluiting voor het verkeer te geven. We hebben het dan over het park en de bebouwing langs de (nieuwe) Segbroeklaan. Als je nu de buurt uitloopt richting Vogelwijk, kun je bij die Hanenburglaan de overgang zien van twintiger- naar vijftiger-jarenarchitectuur.

Nieuwbouw

Natuurlijk heeft de buurt in die kleine eeuw van haar bestaan meer verandering ondergaan. Panden zijn gerenoveerd en winkels hebben nieuwe puien gekregen. Sinds kort zien we panden groeien met een extra verdieping, bijvoorbeeld aan de Thomsonlaan en het Thomsonplein. Een ingrijpende verandering was ook de nieuwbouw van een complex appartementen en winkels (waaronder Albert Heijn), dat in de negentiger jaren van de vorige eeuw aan het eind van de Fahrenheitstraat is gerealiseerd. Oorspronkelijk stond hier de Westduinkerker. ■

... gedeelte van het Uitbreidingsplan 1908 van Berlage

